

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА

Досліджено сутність та роль капіталу в економічному розвитку підприємств. Визначено основні засади управління капіталом підприємства.

Ключові слова: економіка, підприємство, капітал, управління структура, оптимізація.

Управління капіталом підприємства виступає однією з найголовніших ланок системи фінансового менеджменту. У процесі управління капіталом підприємства необхідно враховувати, що вартість капіталу залежить від рівня фінансового ризику, пов'язаного із залученням позикових коштів та підвищенням долі позикових засобів у структурі капіталу, оскільки з'являються фінансові витрати по обслуговуванню боргу. Залучення позикового капіталу у розумних межах дає можливість отримати так званий ефект фінансового левериджу, що також повинні враховувати фінансові менеджери, регулюючи структуру капіталу підприємства. Вибір напряму управління капіталом підприємств прямо залежить від його поточного фінансового стану та можливостей. Актуальність даної теми, присвяченої проблемі управління капіталом підприємств, обґрунтовується необхідністю оперативного і ефективного управління ним на підприємствах різних форм власності в ринкових умовах.

Окремих аспектам управління капіталом підприємств присвячені праці таких вітчизняних і зарубіжних учених, як І. О. Бланк, О. І. Бідник, В. І. Блонська, Є. В. Мних, І. П. Мойсеєнко, А. М. Поддєрьогін, А. Г. Семенов, К. О. Танащук, О. О. Терещенко, Н. М. Чиж, В. М. Шелудько, та ін. Проте надзвичайно актуальним є визначення стратегічних напрямів управління капіталом вітчизняних підприємств у сучасних умовах господарювання.

Метою даної статті є дослідження особливостей управління капіталом сучасних підприємств.

Об'єктом дослідження є процес управління капіталом підприємств у сучасних умовах господарювання.

Управління капіталом належить до основних завдань фінансового менеджера на будь-якому підприємстві, оскільки обсяг, структура та вартість капіталу суттєво впливають на основні показники фінансово-господарської діяльності даного підприємства та в цілому на ефективність його діяльності.

Управління капіталом – це система принципів і методів розробки і реалізації управлінських рішень, пов'язаних з оптимальним його формуванням з різноманітних джерел, а також забезпеченням ефективного його використання у різних видах господарської діяльності підприємства[2]. Тобто управління капіталом представляє собою вплив суб'єкта ринку (тобто підприємства) на об'єкт управління (тобто капітал) з метою ефективного та оптимального використання даного об'єкту для ведення господарської діяльності суб'єкта.

Висока роль капіталу в економічному розвитку підприємства і забезпеченні задоволення інтересів держави, власників і персоналу визначає його як головний об'єкт фінансового управління підприємством, а забезпечення ефективного його використання належить до найбільш відповідальних завдань фінансового менеджменту.

Напрями управління капіталом підприємства поділяються на:

- управління власним капіталом (полягає у визначенні та реалізації політики щодо формування власного капіталу за рахунок зовнішніх та внутрішніх джерел);
- управління залученим капіталом (полягає у визначенні та реалізації політики щодо збільшення капіталу підприємства за рахунок таких внутрішніх джерел, як додаткові внески учасників (засновників), випуск акцій тощо);
- управління позиковим капіталом (полягає у визначенні та реалізації політики щодо збільшення капіталу підприємства за рахунок таких зовнішніх джерел, як банківський кредит, товарний (некомерційний) кредит, емісія облігацій тощо).

Управління капіталом підприємства направлене на вирішення таких основних завдань [6]:

- формування достатнього обсягу капіталу, що забезпечить необхідні темпи економічного розвитку підприємства;
- оптимізація розподілу сформованого капіталу за видами діяльності та напрямками використання;
- забезпечення умов досягнення максимальної доходності капіталу при запланованому рівні фінансового ризику;
- забезпечення мінімізації фінансового ризику, пов'язаного з використанням капіталу, при запланованому рівні його доходності;
- забезпечення постійної фінансової рівноваги підприємства у процесі його розвитку;
- забезпечення достатнього рівня фінансового контролю над підприємством з боку його засновників;
- забезпечення достатньої фінансової гнучкості підприємства.
- оптимізація обороту капіталу;
- забезпечення своєчасного реінвестування капіталу.

В залежності від бажання підприємця отримувати відповідний рівень доходу, базові стратегії управління капіталом підприємства поділяються на види:

- 1) консервативна, що має на меті доходності вище, ніж за банківськими депозитами за значно меншими ризиками, ніж на ринку акцій;
- 2) збалансована, що має на меті отримання середньоринкової доходності за найбільш ліквідними акціями, але з меншим ризиком;

3) індексна, що має на меті інвестиційний дохід з портфеля цінних паперів, сформованого на основі індексу.

Управління капіталом підприємства, як і весь процес управління, включає стратегію і тактику управління. Під стратегією розуміється загальний напрямок і спосіб використання засобів для досягнення поставленої мети. Встановлюючи визначені правила й обмеження, стратегія дозволяє сконцентрувати зусилля на тих варіантах рішень, що не суперечать обраному напрямку управлінської діяльності. Тактика управління — це конкретні методи і прийоми досягнення поставленої мети у визначеній ситуації й у визначений момент часу. Завдання тактики управління — вибір найбільш оптимального рішення і способів його втілення в ситуації, яка склалася [3].

Налагоджений механізм управління капіталом передбачає:

- чітку постановку цілей і завдань управління капіталом, а також контроль за їх дотриманням у плановому періоді;
- удосконалення методики визначення й аналізу ефективності використання усіх видів капіталу; розроблення напрямків оптимізації процесу управління капіталом, а також їхнього аналізу і запровадження;
- розроблення методики оперативного управління високоліквідними обіговими активами; розроблення загальної стратегії управління капіталом;
- використання у процесі управління економічних методів і моделей, зокрема під час аналізу і планування;
- орієнтацію на використання внутрішніх важелів впливу на процес управління капіталом.

Результатом управління капіталом повинна бути розроблена підприємством на основі власного досвіду із врахуванням теоретичних узагальнень, наведених в економічній літературі, система показників стану і використання капіталу.

Для того щоб управляти капіталом підприємства у ринкових умовах на високому рівні та отримувати з процесу виробництва найбільшу користь необхідно використовувати різні економічні оптимізаційні моделі. Тому, якщо керівництво сучасних підприємств бажає вивести їх господарську діяльність на конкурентоспроможний рівень, адже тільки так можна залишитися на плаву та отримувати винагороду за свою працю у вигляді прибутку, йому належить більш ретельно ставитися до капіталу підприємства, слідкувати за його формуванням та використанням і способами покращення управління ним.

Список використаної літератури:

1. Бідник О. І. Теоретичні аспекти управління капіталом підприємства / О.І. Бідник // Придніпровський науковий вісник. – 2007. – Вип. 5. – С. 19–24.
2. Бланк И.А. Управление формированием капитала: научное издание / И. А. Бланк.– К.: Ника-Центр, 2008. – 510 с.
3. Мних С.В. Фінансовий аналіз : підручник / С.В. Мних, Н.С. Барабаш. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. – 536 с.
4. Мойсеєнко І. П. Інвестування: навч. посіб. / І. П. Мойсеєнко. – К. : Знання, 2006. – 490с.
5. Поддєрьогін А. М. Фінансовий менеджмент: підручник / кер. кол.авт. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. – К. : КНЕУ, 2008. – 536 с.
6. Чмутова І. М. Принципи управління капіталом підприємства / І. М. Чмутова, О. В. Лебідь // Теорії мікро-макроекономіки. Збірник наукових праць. – К.: Видавничо-поліграфічний центр, 2013. – Вип. 25. – С. 168 – 173.
8. Шелудько В. М. Фінансовий менеджмент : підручник / В. М. Шелудько. – К. : Знання, 2006. – 439 с.